

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo „Angelček“

Štev. 4.

V Ljubljani, dné 1. aprila 1905.

Leto XXXV.

Na cvetno nedeljo.

Deček nese butaro,
Oj butaro težko;
V butari pa rožice
Prvenčice cveto.

V butari so jabolka,
Oranže in bršlin,
Poleg oljična vejica,
Oj davnih dni spomin.

Starček gleda butaro
In srce mu vzdrhti,
Domisli si minolosti,
Prelepih mladih dni.

Nosil tudi butaro
Nekoč je v hram vesel;
Čas presrečnih rožnih dni
Prehitro je odcvel...

Vse zelene nade je
Položil v tihi grob
Ena le še čaka ga —
Smrt grenka in pokop.

Takrat z oljično vejico
Škropili bodo ga,
K nadam v tihi, črni grob
Spremili bodo ga...

Slavko Slavič.

V prvi slani.

Šumi, šumi nad nami drevje
In cvetje že na dan tišči;
Veselja srce koprneva,
Ko vse se kroginkrog mladi.

Pa pade smrtonosna slana
In cvet za cvetom pomori;
Bolestno duša zatrepeče,
Zroč to minljivost mladih dni.

Taras Vaziljev.

5.20 *Shoaz*

Trda pot v življenje.

Povest. Spisal Bojko.

(Konec.)

IV.

S težkim srcem in bolno dušo je sedel v kupeju. Naslonil se je ob okno in gledal v mrzlo naravo, kjer je nagajivi veter stresal kristalne snežinke z dreves. Padali so debeli kosmiči z neba, vse je bilo belo, rdeče strehe so bile pobeljene in zvoniki nizkih cerkvic po hribčkih. Ali ni pusta ta narava, veličastna se zdi človeku, vsa mirna in tiha, zazibana v globoko spanje kot dete od ljubke materine pesmi. Dete spava, vse je tiho naokrog, pa pribrenči muha in vznemiri tišino. Ali vendar dete še sanja naprej. Tako tudi narava ždi pod belo odejo, dasi brije mrzel veter, ta nadležni stric.

Matijček pa ni opazoval narave, niti svojih sopotnikov, ki so kadili tobak ali pa dremali, naslonjeni drug na drugega. Njegova duša je bila polna bolestitih občutkov. Pred očmi mu je bila teta, vsa huda in grozeča. Bal se je je, rešiti se je je hotel, zato je pobegnil. Naj ga išče, kjer hoče! Domov odide k svoji materi in ji vse potoži. Ali mamica je bolna. Da bi le ne umrla, ta dobra mamica! Kako ga ljubi in tudi on jo ljubi! . . . Nekaj strašnega je smrt. Kaj naj začne sam na svetu? Brez doma, brez strehe! Teta ga tepe, k nji ne gre več. Kam naj pa gre? Tako rad bi se učil. Ali kdo ga bo podpiral? Da bi le mati ne umrla, ki je tako dobra, ki si pritrjuje, da daje njemu . . . Zato je morda revica zbolela . . .

Vzame izpričevalo iz žepa in pogleda vanj. Kako veseli bodo doma, ker je tako dobro izdelal. Mati bo vesela, in gospod župnik bo vesel in gospod učitelj . . .

V teh mislih zadremlje. Objamejo ga mučne sanje. Teta hiti za njim in ga lovi po ulicah. Komaj ji ubeži. Čez polje beži, naravnost po snegu. Udira se mu in mokro mu je v slabem obuvalu, ali hiti naprej . . . Za njim pa vpije nekdo z odurnim glasom: „Grdun, tat! Iz tebe ne bo nič!“ In beži dalje, kolikor mu dopuščajo pojemajoče moči. Z neba pada sneg, težek kot svinec leži svod nad njim. Vrane posedavajo po redkem drevju in otožno krakajo. Tedaj spet zavpije za njim: „Ti grdun! Zdaj te imam!“ . . . Reka šumi pred njim pod mrzlo, ledeno odejo. Skoči na led, ali udere se mu, in on izgine pod ledom. Nad njim pa zavpije: „Kazen, tat!“ . . .

Vzbudi se in pogleda naokrog ves preplašen. Še je živ, hvala Bogu, ni utonil. Le sen je bilo vse . . . Tak sen je bilo njegovo dosedanje življenje, mučen sen . . . Ali bo kdaj drugače?

O pač! Veselo bo in prijetno okrog njega, in rože bodo dehtele, in ptiči peli. Da, takrat, ko bo oni veliki dan, ko on vzraste in bo pomagal drugim. Takrat ga bo vse ljubilo in tudi on bo vse ljubil in učil jih bo ljubiti drug drugega, kakor je učil Zveličar. Ljubili se bodo, in mir bo povsod. Bogatin bo podpiral trpina in berača, ki je raztrgan in razcapan in prosí

od hiše do hiše . . . Ali takrat ne bo trpin zaničevan, prvi bo med vsemi. Žuljave roke pa bodo njega povzdigovale nad zvezde. Vesel bo tam in pel hosano. Mislil bo, kaj je pretrpel, koliko srag je padlo z njegovega čela, zasmehljaj se bo in zapel iznova: Hvala Bogu! In srečen bo. Pride tisti veliki dan, gotovo pride, z lahnimi koraki in mirnim veličastvom, zanj pride in za tisoče drugih . . .

Zopet zadremlje. Vlak pa hiti dalje po ravnem polju. Črn dim se vali čez travnike in loge, pokrite z belim snegom.

Zazdi se mu, da je doma poleg materine postelje. Vse je tiho, okna so zastrta, samo ura tiktaka svojo staro pesem počasi in enakomerno. Skloni se k materi in jo poljubi na mrzlo lice. In mamica se zdrami in ga pogleda s plašnimi očmi.

„Ali si ti, Matijček?“

„Da, jaz sem, mamica!“

„Bolna sem, Matijček; težko mi je. Vse se vrti okrog mene.“

„Mamica, saj ozdravite, gotovo ozdravite!“

„Ne vem, dete.“

Težko govori in diha vedno počasneje.

„Umrta bom.“

Prav počasi izgovarja besede.

V sobo stopi bleda žena, odeta v belo haljo. Kako mrzel je njen dih! Proti postelji koraka, hitrih korakov je poleg mamice; s koso zamahne, mamice ni več . . .

Matijček se vzbudi. Kako lahko mu je pri srcu, da sanje niso resnica.

Hlapon zapiska. Matijček izstopi in hiti s kolodvora proti rodni vasi, oddaljeni četrtr ure od postaje . . .

Doma dobi mamico v postelji.

„Ali si prišel?“ ga vpraša s slabotnim glasom.

„Da, mamica, prišel sem.“

„Suh si. Ali si bolan, Matijček?“

„Nisem, mamica. — Ali vam je hudo?“

„Nič se ne boj, dete! Bog mi vrne ljubo zdravje.“

Dolgo sta se pogovarjala. Matijček ji je povedal vse, kako je teta trda. Zaproši mater, da se sme preseliti drugam. Solze oblijejo mater, vsaka beseda jo zadene kakor ostrina meča.

„Ne smeš biti hud na teto!“

„Saj nisem.“

„Nisem mislila, da bo tako ravnala s teboj.“

Zvečer sta prišla gospod župnik in zdravnik pogledat k materi. Matijček ju lepo pozdravi. Pogledata izpričevalo in sta bila zadovoljna in vesela. Mater sta pa potolažila z boljšimi časi. Ozdravela bo. Tudi Matijčka je potolažila ta beseda.

Gospoda sta odšla v župnišče. Tam sta se posvetovala, kaj je ukreniti. Sklenila sta, da naprosita župana in bogatine v okrožju, naj pomorejo dečku.

Dva dni potem sta stopala po mestu Matijček in gospod učitelj. Iskala sta stanovanja. Dobila sta zračno, lepo in toplo sobo. Več dijakov je bilo tam. Gospod učitelj je poznal enega izmed njih. Priporočil mu je Matijčka.

Popoldne sta šla k teti. Osorno je gledala starka in se jezila. Ali gospod učitelj jo je zavrnil s kratkimi besedami.

Postrežček je prišel po kovčeg in ga odpeljal na novo stanovanje.

Matijčku se je odvalil kamen od srca. Prost je bil. Kakor vrabci oni dan je pohitel na prosto. Pol lepši se mu je zdel svet, pol prijetnejše mu je bilo življenje . . .

V.

O Veliki noči je bil Matijček zopet doma. Kako je bilo vse krasno, vse sveže, novo! Prvo zelenje se je razvijalo, vijolice so cvetele, skrite za grmičevjem. Vesela pomlad se je smehljala v dobravi. In smehljalo se je vse.

Na Veliko nedeljo je kosil Matijček pri gospodu župniku. Tako dobrih jedil še ni jedel vse življenje; potice, kolače, pečenko in jedi, katerim še imena ni vedel, so se vrstile pred njim . . .

Skozi odprto okno je sijalo sonce v prijazno sobo. Zlati pramenčki so se odbijali na veliki podobi, ki je visela na steni. Sveže zelenje je dehtelo v sobo.

Na steni je zapel kos v kletki prvo pomladno pesmico. Lahni so bili glasovi, ali nekoliko otožni. Zdelo se je, da ga prevéva nekaj boli in tuge. Veseleje bi pel tam zunaj v prosti naravi, kjer vse vstaja k novemu življenju.

Vstajenje! Gospod je vstal! To je bil oni veliki dan, tako pomemben za vse človeštvo, tako veličasten, tako skrivnosten. In vstalo je človeštvo in stopalo kvišku. Pa je zopet padlo v temo, ker ni iskalo moči, da bi korakalo naprej, brez prestanka naprej . . .

Matijček je stopil pod kletko in začel motriti črnega pevca. Ta je skakal semintja in žalostno gledal v lepo naravo. Tudi gospod župnik je pristopil, odprl vratca, da izmeni ptiču vodo. Tedaj je pa zavalovalo v črnem pevcu, nekaj silovitega in mogočnega je vstalo v njem. Zahrepenel je po lepi božji naravi z vso močjo. Sifotal je s kletke na okno, z okna na vrt. Od tam se je dvignil visoko pod nebo, dasi to ni navada kosova. Vstal je danes in zdaj frfota kvišku . . .

Matijček je zopet mislil na oni veliki dan, ko bo vse praznično, vsa narava vesela, povsod ptičje petje, povsod cvetice s kimajočimi glavicami in dehtečimi kelih. Metuljčki bodo posedali po njih in čebele, pridne delavke, bodo nabirale strd. In stopilo bo nekaj lahnega v srca vseh in vzljubili se bodo kot bratje in sestre. Bogatin bo pristopil k revežu in ga pritisnil na svoje prsi in mu rekel: „Ti si moj brat! Bodí mi zdrav! Ista mati je naju rodila in redila . . .“ In mir in sprava bo med vsemi . . .

Ali kje je tisti veliki dan? Morda ga ne bo na zemljo nikoli! . . .

Tisti dan je prišla tudi teta k Matijčkovi materi kakor po navadi vsako leto. Prosila jo je odpuščanja, tudi Matijčka je prosila, naj ne bo nanjo hud . . .

Bilo je veselje. Vstajenje je bilo. Narava je vstala, z njo tudi ljudje, duhovi so se povzdignili nad zemljo in pluli k oblakom...

* * *

Prišel je veliki dan za Matijčka. To je bilo takrat, ko je po mnogih naporih stal na svojih nogah. Služboval je kot zdravnik v domačem trgu, mater je imel pri sebi in iskreno je skrbel zanjo. In za reveže je skrbel in jim otiral solze z lic.

Vse ga je ljubilo.

Teta se je preselila iz mesta v trg, si tam najela stanovanje in je zadovoljno živela do smrti. Sitnost in zdražljivost, ki sta ji bili prirojeni, je pa nista pustili. Gospod doktor pa tudi nje ni pozabil. Vse ji je odpustil.

Moj lišček.

Aj, to vam je prepeval moj lišček v lični kletki; prav kakor poje pesmica:

„Moj lišček prepeva
Od belega dneva,
Od belega dneva
Do črne noči.“

To vam je bil ptič! Prav nikdar se ni utrudil, vedno je bil vesel in razposajen, dasi je bival v ozki kletki, dasi ni užival prostosti in ni letal po zeleni naravi. Pa rad sem imel svojega liščka, toli rad. In kako tudi ne? V jutru, v ranem jutru, ko sem še spaval, mi je že pel in žvrgolel pozdrav za dobro jutro. In jaz sem se vzbudil — in slušal svojega milega ptička. Pa sem si dejal in očital: „Lej, ti še ležiš, in tvoj lišček že prepeva, — ali te ni sram...“ In sram me je postalo — in hajdi, bil sem na nogah.

In hitel sem, da sem preje dal piče svojemu liščku. Aj, lišček pa mi je bil tako vesel in hvaležen, ko je dobil dober zajtrk. Ni vedel, kako bi se mi dostojno zahvalil — in drobil in žvrgolel je ljubke pesmice in se mi je zahvaljeval ž njimi.

In sedel sem k svoji mizici ter jel kaj brati ali se pa učiti, ker rana ura — zlata ura, kot pravi prislovica. Lišček pa mi je prepeval dalje in drobil svoje nežne pesmice...

Pa priletela je kajkrat na jablano pred oknom, kjer je visela kletka mojega liščka, pisana seničica ter se sukala po zelenih vejicah in pela svoj: činčarara, cefi, cefii, ci, cii... Aj, to je tedaj gostolel moj lišček. In zdelo se mi je, da bi bil rad poletel vunkaj v prosto naravo, da bi sloboden

hitel od drevesa do drevesa . . . Pa bal sem se za svojega liščka — in nisem ga mogel izpustiti, nikakor ga nisem mogel . . .

Tako je bilo o počitnicah, ko sem bival doma pri starših. Ej, tedaj sem imel tako lepe urice s svojim liščkom! Veste, tako kdaj popoldne sem ga tudi izpustil iz ozke kletke po sobi. In lišček se je brzo malce izpreletel; posedal po oknu ter pogledaval radovedno vunkaj v božjo naravo. Pa se mu je zasmehljalo gori na jasnem nebesu nebeško solnce, in lišček je malko razprostrl svoje pisane perutnice, da so se mehki solnčni žarki kopali v njegovem mehkem perju . . . Pa to le za kratek čas — skoraj je zopet odletel od okna kam drugam ali pa zapel na oknu ljubko pesmico.

Kajkrat je priletel k meni na mizico in me tako od strani pogledaval, kakor bi hotel tudi sam čitati iz mojih knjig. Pa sem ga ogovarjal, prav lepo sem ga ogovarjal in klical. Pa lišček me je menda umel in prihajal mi je bliže in bliže . . . a ujeti se ni pustil.

Pa sem dobil citre in sem sedeval ob njih. Aj, to vam je tedaj pel moj lišček, ko sem jaz ubiral strune. In izpustil sem ga vselej ob takih prilikah iz kletke. Pa mi je priletel lišček na mizo in hodil po nji ter žvrgolel — jaz pa citral. In privadil se je tako citer, da sem ga moral vsikdar iz kletke izpustiti, kadar sem igral; zelo so mu morali ugajati mehki glasovi citer. Nemiren je bil v kletki, kadar ga nisem izpustil, in hitel je semtertja, da sem ga moral izpustiti. No, pa sem ga tudi rad izpustil . . .

In privadil se je moj lišček citer in privadil se je tudi mene. Več me ni gledal nezaupljivo. Takoj, ko je začul citre, je bil pri meni, da je bila le kletka odprta. In sedel mi je na ramo ali pa na glavo in mi prepeval, kolikor je mogel: skušal se je s citrami . . .

Enkrat bi mi bil pa liščka skoraj pograbil naš maček. V jutru je bilo in jaz sem bil še v postelji, lišček pa mi je prepeval na vzglavju — ravno nekaj bolan sem bil tedaj. Pa pridejo moja mamica v sobo in za njimi maček. In kakor bi bil trenil — je bil maček na moji postelji. Pa lišček je bil hitrejši in odletel je na kletko. Zaupil sem jaz, zaupili so mama — maček pa jih je dobil par za plačilo ter se prihuljeno izmotal iz hiše . . .

Tako je bilo o počitnicah, ko sem bival doma pri starših.

Med šolskim letom se mi je pa kar tožilo po liščku, da ga ni bilo pri meni v Ljubljani. Pa si nisem mogel pomagati — učiti sem se moral, lišček pa je doma prepeval staršem mojim. Pa moj atej so ga tudi tako radi imeli in se ga veselili. Vsa najboljša jedila so mu nosili s polja. In vedel sem, da se liščku doma ne godi slabo, dasi mu tudi jaz ne dajem hrane kakor v počitnicah.

Komaj, komaj sem čakal, da sem zopet prišel domov na počitnice in se zabaval s svojim liščkom . . .

* * *

Tako je bilo, ko sem jaz pohajal šole.
In tako je bilo dokaj let.

O tiha, pobožna lastovka, zvesta družica dobrih ljudi, ti sestra, skromna redovnica v črnem krilu z belim oglavjem, prebivajoča v zavetju hiše božje ali nad vrati tihih selskih koč, ti pojav iz raja razkošja, prinašajoča razkošje v detinski raj, ostani pri nas, ne zapusti naše strehe, zakaj, kjer ti gnezdiš, tam vlada sveti mir in pobožnost, ki si nam ju kot delež prinesla iz raja.

Gorje človeku, ki tvoje gnezdo razdira in tebe preganja!

14. Semensko zrno.

Dobili so otroci v neki jami stvar, ki je bila tako velika kot kurje jajce in je imela po sredi žleb kakor zrno.

Mimo otrok prijaha mož in ko ugleda nenavadno stvar, jo kupi od otrok in jo nese v mesto. Tam jo proda kralju kot posebnost.

Kralj skliče modre ljudi, da mu povedo, je-li njegova nenavadna stvar zrno ali jajce. Modrijani si na vse načine belijo glave, toda nihče ne more povedati kaj zanesljivega.

Stvar je ležala na oknu. Nekoč pride na okno kokoš, kavsne tisto stvar in naredi luknjo. — Modrijani takoj spoznajo — rženo zrno.

Kralju se to čudno zdí; zato zapove modrijanom poizvedeti, kje uspeva táko zrnje. Modrijani mislijo in razmišljajo, iščejo po knjigah — toda nič ne najdejo. Gredo torej h kralju in mu reko: „Ne moremo ti odgovoriti na tvoje vprašanje. V naših knjigah ni najti o tem nič pisanega; moramo vprašati kmete; znabiti ve kak starček, kedaj so sejali tako zrnje.“

Kralj ukaže pripeljati prav starega kmeta.

Privedejo mu brezzobega možička z belo brado, ki je komaj prilezel do kralja.

Kralj mu pokaže zrno. Toda starec je bil že skoro slep in je zrno ogledaval in tipal. „Ali mi morete povedati, oče, kje je tako zrno rastlo?“ ga vpraša kralj. „Ste znabiti tudi vi katerikrat tako zrno sadili, ali vsaj kupovali?“

Starček je bil že malo gluha in je le s težavo razumel kralja. Končno vendar odgovori: „Ne, takega zrnja še nisem nikdar sejali, niti pridelali in tudi kupoval ne. Če sem kupoval žito, je bilo vedno majhno. Morate mojega očeta vprašati, mogoče on ve, kje je rastlo tako zrnje.“

Kralj zapove, poklicati pred se starega očeta.

Dobili so ga in privedli h kralju. Imel je samo eno bergljo. Kralj mu pokaže zrno. Starec je imel še dobre oči in je zrno dobro ogledal. Kralj ga vpraša: „Ne veste, oče, kje je rastlo tako zrnje? Ali ste že morebiti sami sejali tako zrnje? Ali vsaj katerikrat kupovali?“

Tudi ta starec je bil že malo gluha, a vendar je bolje slišal kot sin. „Ne,“ pravi starec, „takega zrnja nismo nikdar sejali, še manj pa pridelali; tudi kupoval ga nisem, ker v mojem času ni bil denar še v rabi. Vsi smo se živili z lastnim kruhom in si ga v potrebi bratovski delili med seboj. Naše zrnje je bilo večje in boljše kot sedanje, a tako veliko ne kot je to.“

Oče mi je pa pravil, da je o njegovem času žito bolje uspevalo, kot v mojem, in da je bilo tudi zrnje večje. Morate vprašati mojega očeta.“

Dobili so starčka in ga pripeljali pred kralja. Mož je hodil lahko in brez bergelj, njegove oči so bile še bistre in govoril je razumljivo. Kralj pokaže starčku zrno; ta ga ogleduje od vseh strani in reče:

„Dolgo je že, zelo dolgo, odkar sem zadnjič videl tako zrnje.“ Nato odgrizne košček zrna, ga jame žvečiti in misli samprisebi: „To je tisto.“

„Povejte mi, očka, kje in kdaj je rastle tako zrnje? Ali ste ga katerikrat celo sami sejali ali kupovali?“

Starec odgovori: „V mojem času je povsod rastle tako zrnje in smo se samo z njim preživili.“

„Jaz bi rad vedel, ste li tako zrnje sami sejali ali kupovali?“

Starček se nasmeje in pravi: „V mojem času ni nikomur prišlo na um, da bi kruh prodajal ali kupoval, in denarja nismo poznali — a vsi smo imeli dosti kruha.“

„Na katerem polju ste sejali tako zrnje?“

„Moje polje je bila zemlja božja. Kjer sem oral, tam je bila moja zemlja. Kajti takrat so bila tla prosta. Moja lastnina je bilo moje delo.“

„Še to mi odgovorite“, pravi kralj, „kako je to mogoče, da je prej tako zrnje uspevalo, sedaj pa ne več? Kako je to, da hodi vaš unuk z dvema bergljama, vaš sin z eno, vi pa tako lahko in krepko stopate? Vaše oči so še tako bistre, imate še dobre zobe in vaš glas je še tako močan. Zakaj je vendar taka razlika med vami?“

„Zato je, zato, ker se ljudje ne žive več s svojim lastnim delom in so drugdrugemu nevoščljivi. V mojem času smo živeli mnogo bolj bogaboječe. Pridelali smo vse sami in nismo hrepeneli po tujem blagu.“

Rus. nar. — Boleslav

15. Tovor.

Za Francozi sta prišla dva kmeta v Moskvo iskat bogastva. Eden je bil premeten, drugi pa omejen. Prišla sta skupaj na požarišče in sta našla obgorelo volno. Rekla sta: za domačo potrebo bo dobra. Zvezeta, kolikor sta mogla nesti, in odideta domov. Na ulici zagledata sukno. Premeteni kmet vrže volno v stran, zveže sukno, kolikor ga je mogel nesti, in ga zadene na pleča. Nespametni pa reče: „Čemu bi metal volno stran? Zvezana je dobro in se krepko drži na plečih.“ In ni vzel sukna. Gresta naprej in vidita: na ulici leži raztresena obleka. Umni kmet pusti sukno, zveže obleko in jo zadene na pleča. Nespametni pa reče: „Čemu bi metal volno stran? Zvezana je dobro in se krepko drži na plečih.“ Gresta dalje in zagledata srebrne posode. Umni pusti obleko in nabere srebra, kolikor ga je mogel; nespametni pa ni snel volne, ker je bila dobro zvezana in se je krepko držala pleč. Gresta naprej in zapazita zlato na poti. Umni pusti srebro in nabere zlata, a nespametni je zopet dejal: „Čemu snemati volno? Dobro je zvezana in se krepko drži na plečih.“ In gresta domov. Na potu ju ujame

dež in zmoči volno, da jo nespametni vrže proč in odide prazen domov. Umni pa prinese zlato in postane bogat.

L. N. Tolstoj.

16. Kmet in vrag.

Živel je nekoč reven kmet, ki je znal silno močno pihati. Če mu je žena skuhala prevroč močnik, se je razjezil in je tako pihal, da je bil naenkrat ves močnik po mizi. Žena in otroci so preplašeni kričali, ker jim je razpihal vso južino. A njemu to še ni bilo dosti. Pihnil je še enkrat tako močno, da je zletela skleda po hiši ter se razletela.

Kadar je nesel popravljat lemež h kovaču, ni kovač nikdar gonil mehu, ampak kmet je pihal s tako močjo v žerjavico, da bi bilo kmalu odneslo žerjavico, lemež in kovača.

Za tega kmeta je zvedel tudi vrag. Odpravi se iz pekla k njemu, da bi ga — poizkusil, kdo bo bolj pihal. Ko vrag kmetu to naznani, je bil kmet zadovoljen, a samo pod tem pogojem, da se bosta šla skušat za plačilo.

Vrag takoj zastavi mošnjo zlata. Kmet pa sebe in otroke.

Gresta torej na skedenj, zamašita vse špranje in luknje ter se začneta pričkati, kdo bo prvi začel. Dolgo je trajalo. Nobeden ni hotel prvi.

Končno vendar vrag odjenja in začne tako močno pihati, da je kmeta odnesel veter pod streho. Vrag ga vpraša, kaj dela pod streho. Kmet se hitro odreže: „Tukaj-le mašim špranje, da te ne bo odneslo, ko bom začel pihati jaz.“

Vrag pomisli, se prestraši in zbeži v pekel.

Premeteni kmet pa vzame mošnjo zlata in se zahvali Bogu, da ga je rešil s tako pametno mislijo iz zadrege.

Nar. prav. — Osojski.

17. Medved in bučele.

Medved je hodil po gozdu med mogočnim stoletnim drevjem in iztikal za plenom. Pritikal je glavo k zemlji in jo zopet dvigal. Nekaj je zasledil — bučele so nekje. Jel je koračiti dalje, a vedno hitreje, ker mu je bil izvrsten nos porok, da ne izgreši zaželjenega plena.

Obstane blizu orjaškega drevesa. Oči se mu živo posvetijo in se poželjivo vpro v deblo, ki je imelo malo odprtino, skozi katero so se pridno vrstile trudoljubne bučele. Nekaj časa stoji kakor pribit; nato pa se počasi bliža svojemu cilju in mrmra dobrovoljno: „Danes sem jo pa iztaknil! To bode sladčica!“

Oblastno se vstopi pred votlo drevo. Tedaj pa začne z osornim glasom: „Ve, bučele, ste tatice! Nabirate méd po mojem gozdu in po mojih cveticah, pa me niti ne vprašate, če smete. Odračunite mi takoj dolžno desetino, sicer vas zmastim z medom vred!“

„Povedale bodemo kraljici!“ zakličejo bučele in odhite v panj.

„Nočem kraljičine milosti, jaz zahtevam svojo reč!“ rohni medved in izkuša vtakniti v vhodno luknjo svojo rejeno taco; toda ne gre!

„Kdo je?“ se oglasi močna straža za vhodom in resnobno stopi na dan.

„Gospodar tega okrožja!“ zareži medved. „Zahtevam desetino; toda ker se tako prezirljivo vedete in odvrčate desetino, zato bom porabil silo!“

„Torej sovražnik!“ zašepeta straža in en oddelek odhiti v panj.

Medved pa zopet izkuša spraviti taco v vhod ter ga povečati kolikor mogoče; toda panj je bil še v najkrepkejših letih in se ni nič zmenil za medvedov poizkus.

Medtem pa sprejme medveda straža z vso strogostjo. Medved je odbijal napade v divji jezi: otepal in mahal je s tacama okrog sebe in rentočil silno.

„Sovražnik! Sestre, na noge, na boj!“ zahrumel je po panju bojni glas došlega stražnega oddelka. Tedaj pa je završalo in zabučalo v panju. Vse je drlo skozi vhod, da se čim preje spopade z nevarnim sovražnikom. Tako se je ta hrabra vojska urno vsipala na kosmatinca, da je medvedu postajalo vroče.

Skoro je medved plesal in se vrtil pred panjem tako, da je postal kar vrtoglav. Sovražnik pa ga je napadal v vedno večjem številu. Zdajci se mu pa zapodi ena tolpa kar naravnost v oči!

„Dosti imam! Danes sem jo pa res iztaknil!“ zarjul je opikani kosmatinec in si mel oči. Planil je od nesrečnega drevesa in v divjem ognju lomastil v enomer naprej, ne ogibajoč se grmovja in drugih zaprek, češ, sila pa le ni vselej dobra!

Bučele so še nekaj časa hitele za njim in ga neusmiljeno pikale; potem pa so se vrnile in praznovale zmagoslavje.

Zvonimir Maslè,

18. Pajek.

Sedèl je dolgi pajek
Na tenki šibici,
Poredno se je sméjal
V vodico ribici.

„Aj, videla bi rada,
Da v potok ta bi pal,
Ehé, ehé, ne boš me!
Prav žal mi je, prav žal!“

Pa skozi gaj zapihnil
Prav ljubek je zefir,
Zazibal se je pajek
In v hladni pal je vir.

Zato pa umen bodi
In dobro pomni to:
Kdor sam v nevarnost hodi,
Končal prezgodaj bo.

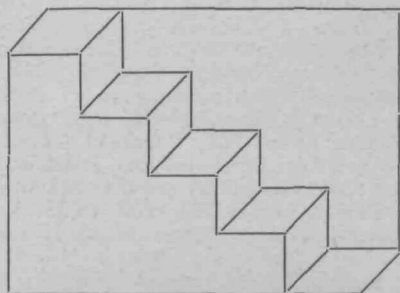
Gradiški.

Listje in cvetje.

Koristna zabava.

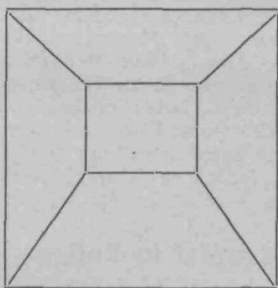
(I. Optična prevara.)

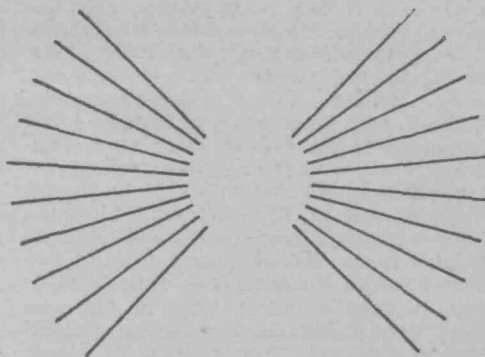
Štev. 12.

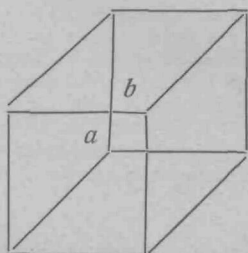
Štev. 15.

Štev. 13.

Štev. 16.

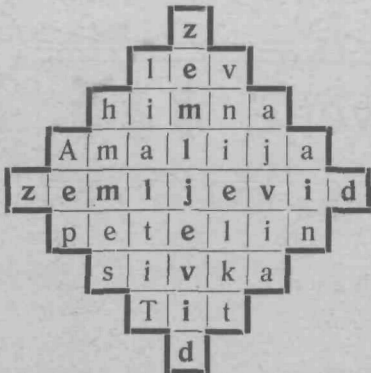

Štev. 14.

Večkrat nas vid prevara v tem, da vidimo to, kar h o č e m o videti. Ako si ogledujemo slike št. 12, 13 in 14, nam bo po različnosti naše volje tudi oko pokazalo kaj različnega: štev. 12. mi kaže stopnjice, ako si hočem predstavljati ravno stopnjice ter si predočujem štirikotnike kot zgornjo stran; kaže pa tudi konec prizidka, ako si predočujem štirikotnike kot spodnjo stran pomola. Št. 13. mi je lahko predor, ako si hočem misliti votlino, ki se razteza od mene proč, ali pa mi je prikrajšana piramida, ako si jo mislim s površino obrnjeno proti meni. Slika v št. 14. predstavlja prizmo, ki si jo tako mislim, da sta kota

a in b spredaj ali pa zadaj; predstavlja mi pa tudi lahko prizmatično posodo, katere odprtino ali dno si lahko mislim, na katero stran hočem, (zgoraj, spodaj, zadej, spredej, na desno ali levo). — Jako zanimiva je prevara, ako si oko samo izpopolni to, česar ni na sliki. N. pr. v št. 15. nadomešča pri črkah izpuščene drobne poteze, v št. 16. si samo dopolni presledek kroga. Slična prevara se večkrat zasleduje. Ako se pokažejo n. pr. le ušesa pri zajcu ali oslu, vidi oko takorekoč že celo žival; nekako po pregovoru: če mu pokažeš prst, pa zagradi za vso roko.

Rešitev demanta v šte. 3.

Prav so rešili: Picelj Fran in Ivan, prvošolca v Rudolfovem; Stelcar Josip, sluga kn. šk. pisarne v Mariboru; Marinko Josip, dijak v Rudolfovem; Aleš Fani, Černe Lenčička, Vilfan Tončička, samostanske gojenke v Šmihelu pri Novem mestu; Meglič Bina, učenka III. razr. na Vranskem; Oček Martin, Trobej Ivan, Sredenšek Jan., Hudovernik Fr., Koren Fr., Jezernik Poldek, Krulc Fr., Tomažin Jože, Štrukl Fr., Cvik Tine, učenci v Št. Ilju pri Velenju; Svetina Ida, učenka v Pliberku; Novak Micika, Šantl Micika, Rožman Jožefa, Reiter Tončička, Vajs Nežička, Budja Mimica, Zartl Vekoslava, Vrbnjak Micika in Ostrc Ana, učenke pri Sv. Križu na Murskem polju; Belec, Čuješ, Zemljčič, Rošker, Čagran, Kosi, Dijak, Slavič, Muršič, Haložan, Pihlar, Herzog, Bratuša, učenke V. razr. Franc-Jožefove deklinške šole v Ljutomeru; Novak Fančička, Herg Slava, Majcenovič Roza in Kocmut Ivanka, gojenke pri č. šolskih sestrah v Mariboru; učenke II. razr. meščanske šole pri č. uršulinkah v Ljubljani; Slekovec France, Sterniša Matija, Kolarič Jakob, Žnidarič Franc, Kristel Franc, Čuk Andrej, Hofman Alojzij, Polanič Jakob, Šafarič Alojzij, učenci V. razreda pri Sv. Križu na Murskem polju; Vrančič Metoda, Petelin Mar., učenki notranje uršul. šole; Petelin Bogdan, učenec III. razr. na c. kr. vadnici v Ljubljani.

Rešitev zastavice v šte. 3.

Vrč — črv.

Prav so uganili: Štelcar Josip, sluga kn. šk. pisarne v Mariboru; Aleš Fani, Černe Lenčička, Vilfan Tončička, samostanske gojenke v Šmihelu pri Novem mestu; Meglič Bina, učenka III. razr. na Vranskem; Novak Micika, Šantl Micika, Rožman Jožefa, Zartl Vekoslava, Vrbnjak Micika, Ostrc Ana, Reiter Tončička in Vajs Nežička, učenke pri Sv. Križu na Murskem polju; Rems Minica, Sodja France in Pikan Joško, učenci na Blejski Dobravi; Novak Fančička, Herg Slava, Majcenovič Roza in Ko-

cmut Ivanka, gojenke pri č. šolskih sestrah v Mariboru; II. razred meščanske šole pri č. uršulinkah v Ljubljani; Slekovec France, Sterniša Matija, Kolarič Jakob, Žnidarič Franc, Kristel Franc, Čuk Andrej, Hofman Alojzij, Polanič Jakob, Šafarič Alojzij, učenci V. razr. pri Sv. Križu na Murskem polju.

Odgovor na šaljivo vprašanje v št. 3.

Živo srebro v tlakomeru.

Na to vprašanje ni posebej nihče odgovoril.

Vse tri so prav rešili: Cimerman, Welt in Zacherl Fr. na Franc-Jožefovi deklinški šoli v Ljutomeru; Čander Vekoslav v Celju; Čander Davo in Lah Jurij, učenca v Zibiki; Trtnik Alma, učenka III. razr., Zupanec Pol., Vrhunc Franica, Zupančič Fr., Bulc Marica, Arh Ivanka, Kromar Julka, Sajovic Marija, Furlan Lojzka, Oprešnik Mar., Jager Pepca, Kralj Albina, Kotnik Mici, Pogačar Fr., Lončar Pavla, Miselj Avg., Smolnikar Ana, Žužek Roza, Gröbner Klot., Luschützky Julka, Lorko Anica, Zupan Danica, učenke VIII. razreda v Lichten-thurničinem zavodu; Furlan Netka, učenka deklinške šole družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu; Svetina Tonček, Stanko in Franci, dijaki v Mariboru; Lorber Betka, From Ivanka, Tešl Lizika, Lešer Micka, učenke V. razreda, Homer Katika, učenka IV. razr. pri Sv. Ilju v Slov. gorah; Kalinger M., Kralj Lizi, Kmet Minka, Kramar Olga, Maher Francka, Mayr Anica, Pavlin Tinca, Rant Mar., Semen P., Jalen Ivanka, učenke II. meščanskega razreda pri č. urš. v Škofji Loki; Furlani Pepina in Tomšič Ivanka v Ilirski Bistrici; Gobec Regina, Stanetič Tilčička, Lasbacher Zorka, Rajštar Milka, učenke pripravnice v zavodu č. šolskih sester v Mariboru.

Časopisi in knjige.

Zabavna knjižnica za slovensko mladino. Urejuje in izdaje Anton Kosi, učitelj v Središču. XII. zvezek. V Ljubljani 1904. V izdajateljstvu zalogi. Natisnila Katol. Tiskarna. Cena 30 vin. — V istem smislu kakor prejšnji zvezki, podaje tudi ta snopič mičnega in mladini primernega berila. Gospod urednik name-rava prvih devet zvezkov izdati v novi izdaji v treh delih, à 1 K 80 vin., ako se oglasi vsaj 200 naročnikov. Priporočamo mladinoljubom novi snopič in nameravano prenovljeno izdajo.

Prošnja upravnništva.

Od nekaterih p. n. naročnikov še nismo prejeli naročnine. Nujno prosimo, naj nam jo blagovolje doposlata.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 78, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripraviški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.